

סיפור מהפטרה

שדרות בארזים

פרשת כי תבוא – אור לגויים

בהמשך:

"[ד] שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרָאִי כֹלם נִקְבְּצוּ בְּאֵי לָךְ בְּנֵיךָ מִכְּרֹזֶק יָבֹאוּ וּבְנֵיךָ עַל צֶדֶת תִּתְּמָנָה"

על פי הפשט, ייתכן לבאר זאת על קיבוץ הגלויות שיהיה בזמן הגאולה, אך יותר נראה לבאר זאת על החזרה בתשובה של עם ישראל, שהרי קיבוץ הגלויות מופיע בהמשך ההפטרה, אם כך בניין הרחוקים שווים בתשובה והבנות נאמנות לקב"ה.

כפי שמבאר החיד"א בפירושו חומת אנך (שם):

"שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ. פִּירֵשׁ רַבֵּינוּ הָאֲר"י ז"ל ר"ת 'נִקְבְּצוּ בְּאֵי לָךְ' – נב"ל, והענין כי כל נשמות שבגוף יתקונו טרם הגאולה, ואפי' איזה ניצוץ קדושה מועטת לא ידח ממנו נדח, כי אפילו בלעם מאומות העולם, ניצוץ קדושה שבו נתגלגל בנבל, ושם היתה תחילת תקונו בקדושה, ועל דרך זה יהיה בכל שרשי הנשמות, כלם יתקונו קודם הגאולה, וז"ש שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרָאִי כי כלם כל ניצוצי הקדושה שהיו מפוזרות בין הקליפות נקבצו באו לך אל הקדושה אפי' ניצוצי בלעם".

בזמן הגאולה כאשר תופיע אור השכינה, לא רק הדור ההוא יתוקן, אלא כל נשמות ישראל שהיו בעבר והרשעו, כדוגמת נבל הכרמלי (שניצוץ הקדושה של בלעם הרשע התגלגל בו) גם הוא יתוקן.

ונראה שעל פי דרך זאת ביאר גם הרמב"ם (מלכים, יא, ד):
 "ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי..."

אולי ניתן לבאר ברמב"ם שהכפיה של המשיח את עם ישראל ללכת בדרך התורה אינה דווקא כפיה בכוח הזרוע, אלא מתוך המציאות שתהיה של השראת שכינה מוחלטת בעם ישראל, לא תהיה כל כך אפשרות אחרת, אלא כל ישראל ירצו לשוב אל ה'.

ג. יחסי ישראל והאומות בזמן הגאולה

נחזור אל הגויים, כאמור בזמן הגאולה כל העמים ינהרו אל ארץ ישראל, ואז יקרה דבר מעניין:

"[ה] אֵיז תִּרְאֶי וְתִהְיֶה וְפָחַד יִרְחֹב לְבָבָךְ כִּי יִתְּסֶה עֲלֶיךָ הַמָּוֶן יָם חֵיל גּוֹיִם יָבֹאוּ לָךְ".

מבאר האברבנאל (שם), שכאשר עם ישראל יראה את הנהירה לארץ ישראל, הוא יתמלא פחד, שהרי אנו רגילים שהגויים באים לכאן בכדי להרע לנו, אך כאשר עם ישראל יבין שהגויים באו להיטיב עמו וללמוד ממנו הוא ישמח, לכן בתחילה 'פחד' ולאחר מכן 'רחב לבבך'. ואז יתחיל תהליך של חזרה בתשובה של הגויים עצמם ביחס שלהם כלפינו על מה שהם הרעו לנו כל השנים.

ניתן לחלק את התהליך לכמה שלבים:

בתחילה הם ירצו לפצות אותנו על ידי שפע כלכלי:

"[ו] שְׁפַעַת גְּמִלִים תִּכְסֹּף בְּכִרְי מִדָּנָו וְעִפְסָה פֶלֶם מִשְׁבָּא יָבֹאוּ זָהָב וְלִבְנָה וְשִׁאוּ וְתִהְיֶה ה' יִבְשְׂרוּ".

כפי שמבאר המצודת דוד (שם):

"שְׁפַעַת גְּמִלִים – רבוי גמלים יביאו לך למנחה ויכסו הארץ... כולם משבא יבואו – כל בני שבא יבואו אליך וישאו עמכם זהב ולבונה למנחה לה' ובכואם לארצם יבשרו ויבשרו תהלות ה'".

כאשר הם יבינו שזה לא העניין, הם ירצו גם להקריב את נפשם, וזה יבוא לידי ביטוי בהבאת קורבנות:

"[ז] כֹּל צֹאן קֹדֶר יִקְבְּצוּ לָךְ אֵילֵי נְבִיזֹת יִשְׁרָתֶיךָ יַעֲלוּ עַל רָצוֹן מִזְבְּחִי וּבֵית תִּפְאָרְתִּי אֶפְאֵר: [ח] מִי אֵלֶּה כְּעֵב תַּעֲוִפִּינָה וּבִזְיֹנִים אֶל אֲרֻבֹּתֵיהֶם".

מבאר האלשיך (שם):

"...לא קרבן ולא חלק בבנין ביתי לא ארצה מידם... כי הנה מי אלה שבאו להקריב אלים על מזבחי ולפאר בית תפארת, טוב להם כעב תעופינה במהירות, וכיונים אל ארובותיהם כן ישובו כיונים לארובותיהם הם איש אל

הביטוי המפורסם 'עם ישראל הם אור לגויים' עולה מתוך ההפטרה שלנו, מקובל לחשוב שכוונת הביטוי שעם ישראל ילמדו את העולם את אורחות המוסר והיושר, כמו טירון ביחידה קרבית שבשלבם הראשונים הוא לומד את המשמעות בלהיות לוחם, ולאחר מכן כשהוא מתקדם לתפקיד פיקודי, הוא מכשיר טירונים אחרים ותוך כדי ההכשרה גם הוא ממשיך ומתמקצע בעצמו.

ההפטרה שנקרא השבת – 'קומי ארץ' מתוך ספר ישעיהו פרק ס', היא השישית מהפטרות הנחמה, מעיון בהפטרה אנו למדים שיש כאן שלב נוסף בתהליך הגאולה של עם ישראל שזכינו להיות חלק ממנו ואנו מתפללים שיושלם בקרוב ממש.

א. ראו באורי שזורח

כולנו מחכים לביאת המשיח ולגאולה השלמה, כיצד תראה הגאולה? איננו יודעים וכבר כתב הרמב"ם בהלכות מלכים (יב, ב):
 "...וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו..."

ולמרות זאת לפחות דבר אחד אנחנו יכולים לדעת מתוך מה שמלמד אותנו הנביא ישעיהו בהפטרה שלנו, והוא המצב הרוחני של עם ישראל וביחס של אומות העולם כלפי עם ישראל בזמן הגאולה.

אין מדובר כאן דווקא בתהליך של למידה עצמית ולימוד לאחרים אלא בהארה אלוקית, כפי שמבאר הנביא מיד בתחילת ההפטרה.

"[א] קוֹמִי אֲרֻץ כִּי בָא אֲנִיךָ וּבָבֹד ה' עֲלֶיךָ יִרְחַח: [ב] כִּי הִנֵּה חֲשֹׁךְ יִכְסֶּה אֶרֶץ וְעֶרְפֶּל יִלְאֲמִים וְעֲלִיף יִרְחַח ה' וּבָבֹדֹו עֲלֶיךָ יִרְאֶה: [ג] וְהָלְכוּ גּוֹיִם לְאֻרְךָ וּמַלְכֵים לִנְגָה יִרְחַח".

לפני בוא הגאולה, העולם יסבול מחושך מוסרי ורוחני, ואז כאשר תגיע גאולה, עם ישראל יואר כולו באור השכינה, ולכן מגיעה הקריאה – 'קומי ארץ', כלומר תאירי לאחרים משום ש"בא אורך" ואת כבר מוארת, שהרי "בבד ה' עליך ירחח", ואז הגויים כל כך יתלהבו מאור השכינה הזורח לעם ישראל ויבואו מתוך רצון פנימי להתבסס מהאור המיוחד הזה.

כך מבאר האברבנאל (שם):

"בזמן תשועתם הם יאירו לכל בני העולם, ונתן הסבה למה יהיו הם מאירים ומזהירים כזוהר הרקיע, באומרו כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח, כי אמר בא אורך על התשועה ועל הגאולה, וכבוד ה' עליך זרח על השכינה שתשוב לחול בתוכם... והלכו גוים לאורך ולא לבד הגוים והעמים, אבל גם המלכים ילכו לנוגה זרחך כי אז יעזבו אליהם זיוף אמונותיהם וילכו ויתנהגו כפי האור והנוגה שיזרח עליך מהדבוק האלקי".

וזהו המקור גם למדרש המפורסם (פסיקתא, לו – קומי אורי):

"שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח נגלה בא ועומד על הגג של בית המקדש, והוא משמיע להם לישראל ואומר להם ענוים הגיע זמן גאולתכם ואם אין אתם מאמינים ראו באורי שזרח עליכם, שנאמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח, ועליכם בלבד זרח ולא על אומות העולם שנאמר כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה, באותה השעה מבהיק הקב"ה אורו של מלך המשיח ושל ישראל, וכל אומות העולם בחושך ואפילה, והולכים כולם לאורו של משיח ושל ישראל שנאמר והלכו גוים לאורך מלכים לנגה זרחך [ישעיה ס"ג]..."

החידוש במדרש הוא הפתאומיות, כאשר יבוא המשיח, עם ישראל לא יאמין שאכן הגיע הזמן הגאולה, והמשיח יאמר להם "ראו באורי שזרח עליכם", ועדיין האור יהיה רק על עם ישראל, ואז אומות העולם שנמצאות בחושך יבואו להנות מאורו של המשיח וילכו לאורו ולאורם של עם ישראל.

ב. אור השכינה

מהו אותו אור השכינה? אכן ייתכן שיהיה אור רוחני הנראה לעין שבגללו הגויים ירצו לבוא לכאן, אך מעבר לכך המושג אור השכינה מבטא קרבה אלוקית שעם ישראל יחוש בזמן הגאולה, ואכן השלב הבא הוא שיבה של עם ישראל אל הקב"ה, כפי שמתאר הנביא

ביתו, כי אין לי חפץ בקרבנותם ולפאר ביתי ממזונם..."

למרות הרצון הטוב של הגויים, הקב"ה לא יקבל את קרבנותיהם ויעדיף שיחזרו למקומם.

עד שהגויים יחזירו את כל עם ישראל כולל עשרת השבטים לארצם: **"[ו] כי לי איים וְאִנִּי תַרְשִׁישׁ בְּרַאשֹׁנָה לְהֵבִיא בְּנֵיהֶם מִרְחוֹק כְּסָפָם וְזָהָבָם אֲתָם לְשֵׁם ה' אֱלֹהֵיהֶם וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֶאֶרְךָ."**

כפי שמבאר המלבי"ם:

"להביא בניך מרחוק, כי את בניך יביאו מרחוק והם ישארו שם, ויביאו אתם כספם וזהבם, כבא בדרך מרחוק לעקור דירתו שמוכר חפציו וצורר הכסף מוליך בידו".

בזה יש סוג של תיקון על הגלות שהם גרמו לנו, ולכן רק אז הקב"ה יאפשר להם לממש את רצונם הטוב לבנות את חומות ירושלים ולסייע בבניין בית המקדש:

"[ו] וּבְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִלְכֵיהֶם יִשְׁתַּנּוּן כִּי בְקֶצֶף הַפִּיטִיָּה וּבְרִצּוֹנֵי רַחֲמֵתִיהֶם: [יא] וּפְתָחוּ שְׁעָרֶיהָ תָּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה לֹא יִסָּגְרוּ לְהֵבִיא אֵלֶיהָ חֵיל גִּזְיִם וּמִלְכֵיהֶם נְהוֹגִים: [יב] כִּי הִגִּזוּ וְהִמְלִיכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּהָ יִאֲבֹדוּ וְהַגִּזִּים חֶרֶב יַחֲרֹבוּ: [יג] כְּבוֹד הַלְבָּנוֹן אֵלֶיהָ יָבֹא בְרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאֲשֹׁר יִחַדּוּ לְפֶאֶר מְקוֹם מְקֻדָּשִׁי וּמְקוֹם רְגְלִי אֲכַבֵּד."

מבאר הרד"ק:

"ובני בני נכר - מלבד שיעבדוך במנחות שיביאו לך יעבדוך בארצך שיבנו חומותיך ויעשו מלאכתך. ישתנוך - מלעיל כמזו אשר לפניו.

כי בקצפי - אז תכיר כי כל ענייך בין הטוב בין הרע הוא מאתי ואינו מקרה כלל כי בעת שהיה קצפי עליך היית אמה לעבדים בגלות ובעת רצוני שיהיה עליך יעבדוך אפילו מלכי העכו"ם כל שכן העם".

ברגע שהגויים יבואו מרצונם הטוב לבנות את ירושלים ואת בית המקדש, נבין כולנו שבזמן הגאולה הקב"ה שינה את טבעם של הגויים, מעמים שהיו מעבידים אותנו, הם יהפכו להיות עמים שעובדים אצלנו ובעבורנו.

האלשיך (בפסוק יג) מדגיש לגבי מעורבותם של הגויים בבניין בית המקדש:

"כבוד הלבנון אליך יבוא ברוש כו', לפאר מקום מקדשי משלך אך לא משל גוים, וגם לא יהיה כי אם במקום מקדשי הם עזרות וכיוצא, אך ההיכל ובית קדש הקדשים אפילו מידכם לא ארצה, כי אם יהיה רוחני מעשה שמים מאתי, וזהו מקום רגלי אכבד".

למרות רצונם של הגויים לבנות את בית המקדש, הקב"ה לא יתן להם לבנות את המקדש עצמו, אלא רק לפאר ולרומם את העזרות ואת המקומות הנלווים לבית המקדש, שהרי הבית השלישי יהיה כולו רוחני ולא מעשה ידי אדם.

ד. שלום עולמי

ואז בזמן הגאולה כאשר אור השכינה מאיר על עם ישראל, ומתוך כך כל העמים באים להנות גם מאורו, ברור שישדר שלום עולמי בכלל, ולעם ישראל בפרט, כפי שמבאר הנביא בהמשך:

"[ו] לא יִשְׁמַע עוֹד חֲמָס בְּאַרְצָהּ שֹׁד וְשֹׁבֵר בְּגִבּוֹלֶיהָ וְקִרְאָת יִשׁוּעָה חֻמֹּתֶיהָ וְשְׁעָרֶיהָ תִּהְיֶה: [יט] לֹא יִהְיֶה לָּהּ עוֹד הַשָּׁמַיִם לְאוֹר יוֹמָם וְלַלַּיְלָה הָיְרָה לֹא יֵאָרֵר לָּהּ וְהָיָה לָּהּ ה' לְאוֹר עוֹלָם וְאֵלֶיהָ לְתַפְאָרְתָּהּ."

ומחדד המלבי"ם:

"לא ישמע עוד חמס בארצך. לא יהיה חמס בתוך המדינה מאיש לחברו, וגם לא ישמע שד ושבר בגבולך מאויב חיצוני, שיפול על גבול ארצך מבחוץ. ומפרש נגד שוד ושבר בגבולך..."

לא תהיה יותר יריבות פנימית בציבוריות הישראלית, בנוסף שום גוי לא יציק לנו יותר וכל זה בזכות אור השכינה העצום שיאיר בנו, כפי שמבאר הרד"ק:

"אמר כל כך יהיה אורך גדול שהוא אור ה' והוא הטובה הגדולה עד שלא יהיה נחשב אור השמש ואור הירח לכלום, והכל דרך משל..."

ואז מסיים הנביא שהמצב הרוחני המדיני והכלכלי בעם ישראל יהיה איתן ויציב לעד:

"[כא] וְעַמָּה כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יָדִי לְהִתְפָּאֵר: [כב] הִקְטַן יִהְיֶה לְאֵלֶיהָ וְהַצֵּעִיר לְגוֹי עַצוֹם אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה."

מבאר המצודת דוד:

"ועמך - העם הנשאר כך יהיו כולם צדיקים כי הרשעים יכלו בחבלי המשיח."

לעולם יירשו ארץ - הם ירשו הארץ לעולם ולא יגלו עוד ממנה".

ומוסיף המלבי"ם:

"שהקטן יהיה לאלף. בריבוי הכמות. והצעיר בכח, יהיה לגוי עצום. בריבוי האיכות בכח ועצמה"

מתי כל הטוב הזה יקרה? אומר הנביא כאמור - **"אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה"**.

מבאר רש"י:

"בעתה אחישנה - זכו אחישנה לא זכו בעתה".

אם כך הכל תלוי בנו! אם נהיה זכאים, פתאום, ברגע אחד תגיע הגאולה וכל התיאורים שלמדנו מתוך דברי הנביא בהפטרה שנקרא השבת יתממשו לנגד עינינו, אך אם לא, הגאולה תבוא בזמן שהקב"ה קצב לה, אך כשהיא תגיע הכל יקרה מהר ובאופן פתאומי וזה הפירוש הנוסף של בעיתה אחישנה, כפי שמבאר המלבי"ם בהמשך דבריו:

"והגם שאני מתמהמה עתה והעם חלשים ומעטים, הנה אני ה' בעתה אחישנה, כבא העת המיועדת אעשה הדבר בזריזות ואמלא את הבטחתי".

נשמע דימיוני? ממש לא! אם היית אומר ליהודי שהיה בגלות לפני 100 שנה, שהוא עתיד לעלות לארץ ישראל ושתקום כאן מדינה יהודית והילדים והנכדים שלו ייוולדו בארץ, זה היה נשמע לו דימוני, אך באופן לא הגיוני הדמיון הפך למציאות קיימת, ואכן ברגע אחד דברי הנביא על האור הגדול שיהיה בגאולה שתבוא בקרוב, יהפכו להיות מציאות קיימת והכל יהיה כל כך מהר ופתאומי.

ימי התשובה שבהם אנו נמצאים הם הזדמנות מצויינת להתפלל לקדוש ברוך הוא שהגאולה תבוא בבחינת 'אחישנה'.
אמן כן יהי רצון!

שבת שלום, יניב

הצטרפו לקבוצות התוכן
של שדרות בארזים:
052-8064345 - בהודעה

סריקו
אזכניות
מחשף

נשים

גברים

השיעור השבועי

ח'די חמישי | 20:15
בבית"כ 'מסילת ישרים'
ובשידור חי בערוץ היוטיוב של המכון

תשובה ברגע

ההתרגשות בבית הכנסת שבקונסטנטינופול (קושטא) הייתה בשיאה לקראת סיומו של הצום ביום הכיפורים, ושררה אווירה של תשובה ותיקון. רגע לפני תפילת נעילה עלה אל הבמה הרב יעקב כולי זצ"ל (מחבר ספר "מעם לועז"), ובדרשתו ניסה לעורר את הלבבות. את דבריו פתח במשל עממי ידוע.

"פעם אחת ביקש המלך מן הצייר המלכותי שיצייר את דיוקנו. המלך דרש מן הצייר לסיים את מלאכתו בתוך אחד עשר חודשים, וקבע לו שכר הגון תמורת הציור. בהגיע המועד, התדפק שליח המלך על דלתו של הצייר, ודרש את הציור. הצייר התנצל וביקש מהשליח למסור למלך שהוא זקוק לחודש ימים נוסף.

לאחר חודש ימים שוב הגיע שליח המלך אל הצייר, ושוב ביקש הצייר ארכה, הפעם של עשרה ימים. כעבור עשרה ימים פקעה סבלנותו של המלך, והוא ניגש בעצמו אל ביתו של הצייר ודרש ממנו את הציור לאלתר.

הצייר השיב: **"אדוני המלך! כמה רגעים והציור יהיה מוכן."** הכניס הצייר את המלך אל חדר העבודה שלו, שעל רצפתו פזורים בדים רבים ובהם ניסיונות ציור של דיוקן המלך. בעוד המלך מתבונן סביבו ניגש הצייר אל כן הציור, ובכמה משיחות מכחול צייר ציור מופלא ויפהפה.

המלך עמד משתאה ושאל: **"אם ציירת את הציור הנפלא הזה בכמה רגעים, מדוע לא עשית זאת קודם? מדוע עיכבת אותי עד עתה?"** השיב לו הצייר: **"במשך כל השנה האחרונה עסקתי בניסיונות רבים, שכולם הוליכו לרגע זה, שבו ציירתי ציור מושלם."**

חתם הרב כולי את המשל שלו: **"עברו אחד עשר חודשים, ואחריהם חלף חודש אלול, ואף עשרה ימי תשובה תמו. נותרו לנו רק עוד כמה רגעים עד נעילת שערי התשובה. כל הרגעים מוליכים אל רגע זה, שבו אנו נדרשים לתשובה שלמה."**